

Рецензия

за дисертацията

на **Мартин Йорданов Иванов**

на тема

„Развитие на „зелена“ енергетика в България:
инновации, технологии и социално-икономически зависимости”

за придобиване на образователна и научна степен доктор по социология,

шифър 05.11.01

от **проф. дсн Георги Димитров Димитров**

Още в самото начало на настоящата рецензия ще заявя категорична, безусловна положителна оценка за дисертационния труд на Мартин Иванов по горепосочената тема, а в следващото изложение ще направя обосновка на тази оценка чрез следните аргументи:

1. Разработването на дисертационното проучване е обосновано от автора не само като възможно, но и като обществено важно в настоящия момент (поради пряката обществено-политическа значимост на проблема, до който то се отнася). Това е особено съществено в случая, защото по същество авторът е имал не проблем, за решаването на който е търсил подходящ, специфичен метод. Обратно, той е разполагал изначално с мощен, но специфичен метод и предметът на изследването е избран с оглед демонстрация на евристиката на предварително взетия подход на мрежите-дейци. Изборът на предмет обаче е изключително сполучлив, което става ясно веднага при едно сравнение, например, с колегата Т. Галев, (който нито е по-малко способен, всеотдаен или амбициозен, но поставен в аналогична ситуация, се оказва обречен трудът му да бъде оставен в зоната на мълчанието, тъкмо поради избора на предмет...). Т.е. в настоящия дисертационен труд виждаме много сполучлив избор на проблематика, която прави избрания подход много резултатен и проведения анализ – политически актуален. Такива разработки ще позволят работещите в тази област действително да образуват българска социологическа школа.
2. Авторът показва детайлно и убедително, че познава отлично научната традиция, в която е избрал да работи, успявайки да превърне концепцията на Латур и

неговите последователи в изпълнима работна програма за емпирично изследване.

3. За разлика от обичайните пропуски на млади изследователи Иванов не просто формулира познавателни задачи, за целите на които избира подходящ инструментариум, но и показва, че е наясно с неизбежните ограничения на този инструментариум, които налагат и особени правила при неговата аналитична употреба. Правилата са спазени стриктно, анализът остава само в рамките на допустимите за метода условности и претенции за обобщаващи изводи.
4. Емпиричната работа е извършена добросъвестно и професионално, което е позволило на автора да стигне до резултати, отвеждащи към много съдържателно осмисляне на проблематиката на напреженията в полето на иновациите с възстановими източници на електроенергия в българската енергийна система, чрез правилно и изчерпателно разпознаване на действителните конституенти на това заредено с опасни социални енергии поле.
5. Обобщенията, направени от Иванов пряко произтичат от извършената от него изследователска работа и е особено ценно, че от получените резултати той успява да изведе и препоръки за развитието на политики в сектора на българската енергетика.

Така изброените безспорни достойнства на дисертационния труд не ми пречат да видя и някои слабости, които също ще резюмирам в няколко опорни пункта:

1. Когато прочетох методологическото твърдение на автора, че „Самите дейци дават описание на социалния контекст и групите, с които конкурират. Те дават достоверните следи, тъй като това е тяхна постоянна задача. Те всъщност правят социологията, а социолозите научават от тях как са изградени колективите .” (с 53), помислих, че става дума за неуместна сервилност към „информанта” на социолога, която е присъща за не един или два от т.нар. „качествени подходи”. За моя неприятна изненада се оказва, че Иванов пряко е изпълнил заявеното обещание, когато в третата, решаваща глава на дисертацията пространно дава дума на всички участници в ДМ, а ролята му се ограничава повече на въвеждащ акценти в цитатите и авторството, се свежда най-вече до резюме на вече казаното. Според мене поне, би следвало след тази свършена работа авторът тепърва да реконструира в типологични роли цялата мрежа в нейната сложност и

многоравнищност и да обясни (на това по-общо равнище) характеризирация смисъл на наблюдаваната ситуация.

2. Авторът намира за необходимо да препотвърди правотата в анализа и резултатите на колектива, стоящ зад фундаментално важното за българската социология изследване „Мрежите на прехода”. Аз лично, познавайки добре онова изследване, нямам необходимост да получавам нови свидетелства, че обобщенията са му валидни отвъд непосредствения материал, върху който то е било построено. По-интересно би било авторът да отиде още по-напред или встрани от своите предходници. В частност, след като се съгласява с анализа на своя научен ръководител за характера на българската енергийна система, няма нужда да ѝ дава собствена характеристика, която да *изглежда като плод на лично наблюдение*. Би следвало единствено да се съгласи или разграничи, където е необходимо, от вече направените характеристики на същия проблемен-предмет.
3. Неприятно впечатление прави известната доза интелектуална ленност, която личи в мързеливото отношение към българския език. Например, „имплементирам”, „лимитирам” и пр. глаголи имат пряк и адекватен смислов еквивалент в българския език. Няма как известната Долина да е Силициева, а демокрацията да е ... карбонова. Carbon значи на български въглерод. Всички назовани чуждестранни имена трябва да се изпишат на български според правилата, по които това се прави, а не да се оставят на латиница – например, Knight (с 56). Обаче има и крупни грешки при превода на „matter of fact” и „matter of concern” – няма мислима причина, поради която първото да се превежда като „черна кутия”: става дума просто за „фактичности”/дадености или „неща, дадени като факти”. Второто е просто „предмет на загриженост” или „проблемен предмет”, но не „безпокойни предметности”. Не бих издребнявал с езикови бележки, ако не ставаше дума за отлична дисертация, която би могла да се чете от бъдещи дисертанти като образец за добре свършена работа, а тъкмо в това отношение се противопоставям срещу езиковото безгрижие.
4. Авторът е избрал странен начин за онагледяване в таблица на количествените резултати от изследването си върху медийната среда и начина, по който тя „просветлява” проблемния предмет. Разликата в

процентни дялове спрямо предходната година не е особено информативно за читателя, защото създава впечатление за прекалено скокообразно движение в интереса към темата. Още повече, че всъщност интересът на автора е към три, подходящо избрани от него централни вестници, а визуализацията чрез таблица или графика, която да засили/улесни акцента в тази съпоставка не е направена. Изрично обръщам внимание, че в авторски текст се употребява думата „на сто”, а не символът „%” (с 101).

Няма място за съмнение, че всички тези отбелязани слабости са поправими и не влияят върху общото стойностно/научно равнище на дисертационния труд.

Мартин Иванов е изготвил акуратно своя автореферат, който пряко и точно отразява постиженията на самия дисертационен труд. Коректен е и в резюмирането и систематизирането на направените научни приноси. Ще си позволя да отбележа, че – вероятно поради неопитност – авторът е останал на едно равнище на подробност, което препраща повече към преразказ, което му е попречило да извърши един възможен синтез, по-високо равнище на осмисляне на изследваната ситуация (а това би свело автореферата, при запазване на смисловата му идентичност до 20-25 страници).

Публикациите на автора са достатъчни на брой и академично представителни по качество и можем да смятаме, че научните постижения на Иванов вече са апробирани в критична академична среда.

*

Въз основа на всички изброени аргументи ще повтора направената в самото начало на рецензията оценка. Смятам, че представеният за публична защита дисертационен труд има всички необходими качества, за да бъде присъдена на Мартин Иванов образователната и научна степен доктор по социология и приканвам останалите колеги, членове на научното жури да гласуват единодушно. Извън изискваното по самата процедура, ще си позволя да изразя едно свое твърдо убеждение – само ако българската социология се занимава с такива изследвания, каквото е реализирано в изпълнението на този дисертационен проект, тя ще има право на академично и обществено бъдещо – авторитетно и търсено - присъствие у нас!

24.09.2013, София

Подпис:

(проф. Георги Димитров)